

Pondelok 19. októbra 2020 Milí ôsmaci! Tu sú pokyny na dnešný deň:

1. Prepíšte si do zošitov poznámky – literárne termíny (všetky).
2. Naučte sa literárne termíny aj učivo o autorovi.
3. V učebnici si na strane 19 **prečítaj** báseň *Slávik a ruža* od **Alexandra Puškina**.
4. Vyplňte pracovný list.
5. Pozrite si prezentáciu o autorovi (A. Puškinovi). Aj prezentácia je súčasťou vyučovania (Edupage zaznamenáva, kto si prezentáciu pozrel a kto nie), preto si ju nezabudnite pozrieť.
6. **FOTKY poznámok aj pracovného listu** pripojte k správe pod názvom **Pondelok 18. 10. 2020**, nie k inej d. ú. (Niektorí to miešajú a posielajú d. ú. k inému dátumu, tak to nemá byť!!!). Ďakujem.

ZOŠIT: Zapište si tieto poznámky do zošita a naučte sa ich. Zároveň si do zošita urobte aj 1. cvičenie.

SONET (znelka) je lyrická báseň, ktorá sa skladá zo **14 veršov**. Tie sú zoradené do **2 štvorveršových a 2 trojveršových strof** (posledné 2 strofy môžu byť spojené do jednej, 6-veršovej strofy). Na konci básne je výrazná **pointa, stručné vyvrcholenie**. Napr. J. Kollár: Slávy dcéra (báseň 19)

KLASICIZMUS je **umelecký smer zo 17. - 18. storočia**, názov klasicizmus je odvodený z latinského slova **classicus** – vynikajúci, **vzorový, príkladný**.

Znaky: 1. Vzorom dokonalosti bolo **antické** (grécke a rímske) a **renesančné umenie**, preto sa k nim umelci v tomto období často vracali.

2. Hlavným konfliktom v dielach je **konflikt medzi citom a povinnosťou**.

3. Ideálom bola **jednota pravdy, krásy a dobra**.

4. **Nezobrazuje človeka takého, aký je, ale aký by mal byť** – vytvára typy postáv zovšeobecnením ich vlastností (lakomec, pokrytec).

Predstavitelia klasicizmu v slovenskej literatúre: Ján Kollár, Ján Hollý – „slovenský Homér“.

SYMBOL (znak, znamenie – z gréčtiny) je **zaužívaný znak, označenie**. V literatúre sú symboly zvlášť charakteristické pre literárny smer **symbolizmus**.

Zaužívané symboly: *srdce = láska, kominár = šťastie, čierna mačka = nešťastie*.

V štúrovskej literatúre: *Tatry, Dunaj, Váh, Hron = celé Slovensko*.

1. cvičenie: Zisti, či Alexander Puškin vo svojej básni Slávik a ruža použil **sylabický (slabičný) veršový systém**.

Pre studenú krásu či nie aj ty spievaš?

Na ňu nepôsobia básnikove vzlety.

Hľadiš na ňu – kvitne; vzývaš – neodvetí.

Ako máš postupovať?

- prepíš si tieto 3 verše do zošita

- rozdeľ každý verš na slabiky,

napr. spie-va ru-ži slá-vik pies-ne pred ú-svi-tom - 12 slabík

- spočítaj počet slabík v každom verši a zapíš ho

- vyhodnot' to: ak je v každom verši rovnaký počet slabík - je to slabičný veršový systém

UČEBNICA: V učebnici si na strane 19 **prečítaj** báseň **Slávik a ruža** od **Alexandra Puškina**. V tejto básni autor predstavuje slávika, ktorý je nešťastne zaľúbený do ruže, tá mu jeho city neopätuje, nevšíma si ho. Podobnú tému o slávikovi a ruži použil aj írsky spisovateľ Oscar Wilde. Prečítaj si aj jeho podobu príbehu (v podobe prózy), je na konci tohto dokumentu.

PRACOVNÝ LIST: Doplňte si k Jankovi Kráľovi umelecké prostriedky.

Vyznačte si najdôležitejšie informácie (sú **podfarbené žltou farbou**) o novom autorovi a naučte sa ich. (Kto nemá pracovný list, zapíše si poznámky do zošita).

JANKO KRÁĽ (1822 – 1876)

Moja pieseň

Umel. jaz. prostriedky: ZDROBNENINY: **jablonka, hviezdička, kvietok, očka**

PRIROVNANIE: **zaspala tvrdo ako skala, očka jak dve sestričky**

EPITETON: **očka sivé, jasné hviezdičky, pávy pyšné, bystrá zornička**

PERSONIFIKÁCIA: **nemohol by mesiac hľadiet', vietor nehnuť**

METAFORA: **vyliat' mohol žiaľ', dobrú noc vám už na večnosť'**

ANTONYMÁ: **believal - nebelie, kolembal sa - nekníše, stalo - nestalo**

EPIZEUXA: **tvrdo, tvrdo; nespi, nespi; škoda, škoda**

ALEXANDER Sergejevič PUŠKIN (1799 - 1837) Bol jedným z najväčších ruských básnikov a dramatikov, bol aj prozaikom, kritikom, publicistom a historikom. Po otcovi Sergejovi pochádzal zo starého šľachtického rodu, jeho matka Anna bola vnučkou černocho Ibrahima Hannibala, krstného syna a obľúbenca cára Petra Veľkého. Písať začal už na škole.

Po štúdiu sa zamestnal na ministerstve zahraničných vecí. Z Petrohradu ho vypovedali kvôli jeho satirickým veršom, preto cestoval po Kryme a Kaukaze a intenzívne literárne tvoril. Po nástupe cára Mikuláša I. na trón sa stal jeho osobným cenzorom, ale žil pod stálym dohľadom polície. Cár mu nedovolil vydať niekoľko diel, napr. Borisa Godunova.

Neskôr sa oženil s jednou z najoslávnejších petrohradských krásavíc - Natáliou Gončarovovou. Mali spolu 4 deti. V roku 1837 však Puškin

utrpel smrteľné zranenie pri súboji so svojím údajným sokom v láske a zomiera.

TVORBA : novela **Kapitánova dcéra**

novela **Piková dáma** (podľa nej zložil ruský skladateľ Peter Iljič Čajkovskij rovnomennú operu)

veršovaný román **Eugen Onegin**

dráma **Boris Godunov**

poémy **Kaukazský zajatec**

Cigáni

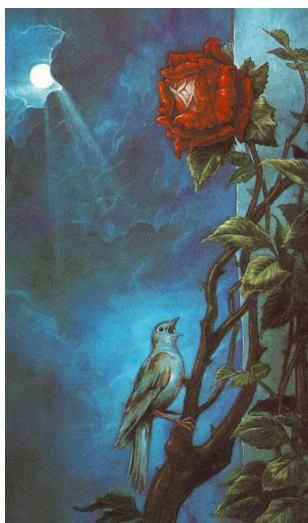
Slávik a ruža

„Nikde nenájdete poéziu, keď ju nenosite v sebe.“

Tento príbeh si prečítaj.

Oscar Wilde

Príbeh o slávikovi a ruži

"Povedala, že si so mnou zatancuje, ak jej donesiem červené ruže," zvolal mladý študent, "ale v celej mojej záhrade nerastie ani jedna červená ruža."

Počul ho slávik vo svojom hniezde na dube a zvedavo vykukol z lístia.

"V celej záhrade sa nenájde ani jedna jediná červená ruža!" volal študent a krásne oči sa mu zaliali slzami. "Ach, od akých maličkostí závisí šťastie! Prečítal som všetky knihy múdrych ľudí, ovládam všetky taje filozofie, a predsa nie som šťastný, lebo nemám jednu jedninú červenú ružu."

"Hľa, konečne vidím ozajstného milenca!" povedal slávik. "Noc čo noc som o ňom spieval, hoci som ho nepoznal, noc čo noc som rozprával jeho príbeh hviezdám, a teraz ho vidím. Vlasy má tmavé ako kvet hyacintu a pery červené ako ruža, po ktorej túži. No od vášne je jeho tvár bledá ako slonovina a čelo rozryté žiaľom."

"Zajtra večer je u princa ples," šepkal študent, "a bude tam aj moja milovaná. Ak jej donesiem červenú ružu, budem ju držať v náručí, ona mi skloní hlavu na plece a jej ruka spočinie v mojej. Ale nemám v záhrade ani jednu červenú ružu, preto budem sedieť sám a ona prejde nevšímavo popri mne. Ani na mňa nepozrie a mne pukne srdce."

"Áno, to je pravý milenec," povedal slávik. "Čo ja ospevujem, tým on trpí, čo je pre mňa radosť, to je preňho žiaľ. Láska je skutočne čosi zázračné. Je vzácnejšia než smaragdy a drahocennejšia než pravé opály. Nedá sa kúpiť za perly ani granáty, neponúka sa na jarmoku. Nemožno s ňou obchodovať, ani ju zlatom vyvážiť."

"Na galérii budú sedieť hudobníci," pokračoval mladý študent. "Budú hrať na svojich nástrojoch a moja láska bude tancovať za zvukov harfy a husiel. Bude tancovať tak ľahučko, že sa nôžkami ani nedotkne zeme, a dvorania v pestrých klobúkoch ju budú obletovať. Ale so mnou tancovať nebude, lebo jej nemôžem priniesť ružu." Tu sa hodil do trávy, zakryl si rukami tvár a horko zaplakal.

"Prečo plače?" spýtala sa zelená jašterička, bežiac popri ňom so zdvihnutým chvostíkom.

"Ozaj, prečo?" povedal motýľ, poletujúc za slnečným lúčom.

"Ozaj, prečo?" zašeptala sedmokráska svojej susedke nežným, tichým hlasom.

"Plače pre červenú ružu," riekol slávik.

"Pre červenú ružu?" zvolali. "Aké smiešne!" A jašterička, ktorá bola tak trochu cynik, sa nahlas zasmiala. Ale slávik chápal, prečo študent žiali, sedel ticho na dube a premýšľal o veľkom tajomstve lásky.

Vtom rozťahol hnedé krídelká a vzlietol. Ako tôňa sa mihol hájom, ako tôňa preletel záhradou. Uprostred trávniky stál krásny ružový ker, a keď ho slávik zazrek, priletel k nemu a sadol si na vetvičku.

"Daj mi červenú ružu," zvolal, "a zaspievam ti svoju najkrajšiu pieseň."

Ale ker pokrútil hlavou.

"Moje ruže sú biele," odvetil, "biele ako morská pena a belšie ako sneh na končiaroch hôr. Ale choď k môjmu bratovi, čo rastie pri starých slnečných hodinách, možno ti on dá, čo chceš."

I odletel slávik k ružovému kru, čo rástol pri starých slnečných hodinách.

"Daj mi červenú ružu," prosil, "a zaspievam ti svoju najkrajšiu pieseň."

Ale ker pokrútil hlavou.

"Moje ruže sú žlté," odvetil, "žlté ako vlasy morskej panny, ktorá sedí na jantárovom tróne, a žltšie než narcis, čo kvitne na lúke, kým nepríde kosoc s kosou. Ale choď k môjmu bratovi, čo rastie pod študentovým oknom, možno ti on dá, čo chceš,"

I odletel slávik k ružovému kru, čo rástol pod študentovým oknom.

"Daj mi červenú ružu," zvolal, "a zaspievam ti svoju najkrajšiu pieseň."

Ale ker pokrútil hlavou.

"Moje ruže sú síce červené," odvetil, "červené ako holubičie nohy a červenšie než veľké koralové vejáre, čo sa večne kolíšu v jaskyni mora. Ale zima mi zmrazila žilky, mráz spálil púčiky a búrka dolámala vetvičky, nuž tohto roku nebudem mať nijaké ruže."

"Chcem len jednu červenú ružu," zvolal slávik, "jednu jedinkú červenú ružu! Či naozaj niet spôsobu, ako by som ju získal?"

"Poznám jeden spôsob," odvetil ker, "ale je taký strašný, že sa ti to neodvážim ani povedať."

"Povedz mi to," prosil ho slávik, "ja sa nebojím."

"Ak chceš červenú ružu," povedal ker, "musíš ju stvoriť zo svojho spevu pri mesačnom svite a zafarbiť krvou vlastného srdca. Musíš mi spievať s hruďou pritisnutou o trň. Celú noc mi musíš spievať a trň ti musí prebodnúť srdce a tvoja krv sa musí preliať do mojich žíl a stať sa mojou krvou."

"Smrť je vysoká cena za jednu červenú ružu," povedal slávik, "a život je každému milý. Je príjemné sedieť v zelenom lese a dívať sa na slnko v zlatom voze a na mesiac v jeho perleťovom voze. Sladká je vôňa hlohu, sladké sú zvončeky skryté v údolí a šedivník kvitnúci na vŕšku. Ale láska je viac ako život, a čo je vtáčie srdce v porovnaní s ľudským."

I rozťahal hnedé krídelká a vzlietol. Ako tóna prebrnkol záhradou, ako tóna preletel hájom. Mladý študent ešte vždy ležal v tráve, kde ho slávik zanechal, a slzy v krásnych očiach mu ešte nevyschli.

"Raduj sa!" zvolal slávik. "Raduj sa! Dostaneš červenú ružu, po ktorej túžiš. Stvorím ti ju zo spevu pri mesačnom svite a zafarbím krvou vlastného srdca. A nechcem za to od teba nič, len aby si opravdivo miloval, lebo hoci je filozofia múdra, láska je múdrejšia a hoci je moc silná, láska je silnejšia. Krídla má sfarbené ako plamene a telo ako oheň. Pery má sladké ako med a dych voňavý ako myrha."

Študent vzhliadol z trávy a počúval, ale nerozumel, čo mu slávik hovoril, lebo poznal len to, čo vyčítal z kníh. Ale dub rozumel a zosmutnel, lebo mal veľmi rád malého slávika, čo si uvil hniezdo medzi jeho konármi.

"Zaspieval mi poslednú pieseň," zašeptal. "Bude mi smutno, keď odídeš."

I zaspieval slávik dubu a jeho hlas znel ako zurkot vody, tečúcej zo strieborného džbána.

Keď dospieval svoju pieseň, študent vstal a vytiahol z vrečka zápisník a ceruzku.

"Štýl má," hovoril si, keď odchádzal z hája, "to mu nemožno uprieť, ale má aj cit? Obávam sa, že nie. V skutočnosti je ako väčšina umelcov - čistý štýl bez štipky úprimnosti. Neobetoval by sa pre iných. Myslí iba na hudbu, a každý vie, že umenie je sebecké. Predsa však treba uznať, že jeho hlas znie krásne. Škoda len, že nemá nijaký praktický význam, nie je nikomu na osoh."

Vrátil sa do svojej izby, ľahol si na skromný slamník a myslela na svoju milovanú. Po chvíli zaspal.

A keď na nebi zasvietil mesiac, priletel slávik k ružovému kru a pritisol si hruď o trň. Celú noc spieval s hruďou pritisnutou o trň a studený krištáľový mesiac sa sklonil z neba a načúval. Celú noc spieval a trň mu vnikal do hrude hlbšie a hlbšie a krv mu unikala z tela.

Najprv spieval o tom, ako sa zrodila láska v srdci chlapca a dievčaťa. A na najvyššej vetvičke ružového kra vykvitla nádherná ruža, a ako znela pieseň za piesňou, tak aj ona sa rozvíjala lupienok za lupienkom. Sprvu bola bledá ako hmla nad riekou - bledá ako nôžky rána a strieborná ako krídla úsvitu. Ako tóna ruže v striebornom zrkadle, ako tóna ruže v jazierku, taká bola ruža, čo vykvitla na najvyššej vetvičke ružového kra. Ale ker zavolať na slávika, aby sa tuhšie pritisol na trň. "Tuhšie sa pritisni, sláviček," volal ker, "lebo deň svitne skôr, než bude ruža hotová."

I pritisol sa slávik o trň tuhšie a jeho pieseň znela hlasnejšie a hlasnejšie, lebo spieval o tom, ako sa zrodila vášeň v srdci mladíka a devy.

A lupienky ruže jemne zružoveli, ako zružovie tvár ženícha, keď pobozká mladuchine pery. Ale trň sa ešte nedotkol slávikovho srdca, a preto srdce ruže ostávalo biele, lebo len krv slávikovho srdca mohla sfarbiť do purpurova srdce ruže.

A ker zavolať na slávika, aby sa tuhšie pritisol o trň. "Tuhšie sa pritisni, sláviček," volal ker, "lebo deň svitne skôr, než bude ruža hotová."

I pritisol sa slávik o trň ešte tuhšie a trň sa mu dotkol srdca a slávika prenikla prudká bolesť. Krutá, prekrutá to bola bolesť a pieseň znela čoraz vášnivejšie, lebo slávik spieval o láske, ktorú smrť zušľachtuje, o láske, ktorá neumiera ani v hrobe.

A nádherná ruža sa sfarbila do purpurova ako ruža východnej oblohy. Purpurový bol veniec lupeňov a purpuroví ako rubín bolo aj srdce. Ale slávikov hlas už slabol, krídelká sa mu trepotali a oči kalili. Slabšie a slabšie znela jeho pieseň a cítil, akoby ho v hrdle čosi dusilo.

Napokon mu z hrdla vyletel posledný tón. Začul ho biely mesiac, zabudol na úsvit a zmeravel na oblohe.

Začula ho červená ruža, celá sa zachvela ako v extáze a otvorila lupienky do chladného ranného povetria.

Ozvena ho odniesla do svojej purpurovej jaskyne vo vrchoch a vyburcovala zo snov spiacich pastierov.

Preletel trstím na rieke a trstie odnieslo jeho odkaz moru. "Pozri, pozri!" zvolal ker. "Ruža je už hotová!" Ale slávik neodpovedal, ležal mŕtvy vo vysokej tráve s trňom v srdci.

Napoludnie otvoril študent okno a vyzrel von.

"Pozrime, aká šťastná náhoda!" zvolal. "Červená ruža! V živote som takú ružu nevidel. Je taká krásna, že má určite nejaký dlhý latinský názov." Vyklonil sa a odtrhol ju. Potom si nasadil klobúk a rozbehol sa s ružou v ruke k profesorovmu domu.

Profesorova dcéra sedela vo dverách, nakrúcala na cievkou belasý hodváb a pri nohách jej ležal psík.

"Povedali ste, že si so mnou zatancujete, ak vám donesiem červenú ružu," zvolal študent. "Toto je najčervenšia ruža na svete. Pripnite si ju dnes večer na srdce a keď budeme spolu tancovať, povie vám, ako vás milujem." Ale dievčina sa zamračila. "Obávam sa, že sa mi nebude hodiť k šatám," odpovedala, "a potom, synovec dvorného správcu mi poslal šperky z pravých drahokamov. Každý vie, že drahokamy majú oveľa väčšiu cenu ako kvety."

"Namojveru, ste veľká nevďačnica," nahneval sa študent a vyhodil ružu na ulicu, kde spadla do stoky a o chvíľu po nej prešlo koleso voza.

"Nevďačnica?" ohradila sa dievčina. "Aby ste vedeli, ste veľký grobian! A kto vlastne ste? Obyčajný študent. Istotne nemáte ani len strieborné spony na črieviciach ako synovec dvorného správcu." Vstala zo stoličky a vošla do domu.

"Láska je poriadna hlúposť!" vravel si študent, keď odchádzal. "Nie je ani spolovice taká užitočná ako logika, lebo nič nedokazuje, a vždy nám rozpráva o tom, čo sa nikdy neuskutoční, a núti nás veriť v to, čo nie je pravda, v skutočnosti je vrcholne nepraktická, a pretože dnes musí byť človek predovšetkým praktický, začnem sa znova venovať filozofii a štúdiu metafyziky."

Nato sa vrátil do svojej izby, vytiahol hrubú zaprášenú knihu a začal čítať.